

ИЗ ИСТОРИЈЕ РАТНЕ ВЕШТИНЕ

Капетан корвете **ЈОВАН ВАСИЉЕВИЋ**

КОРИШЋЕЊЕ ПРАЗНИКА У ЦИЉУ ИЗЕНАЂЕЊА

У Другом светском рату постигнута су разноврсна изненађења почев од многобројних техничких па до крупних стратешких и политичких. Магнетска мина, радар, немачки продор кроз Ардене и искрцавање у Норвешкој, јапански напад на Перл Харбор, савезничко искрцавање код Анџија и у Нормандији, немачки напад на СССР, претстављају само нека познатија изненађења из последњег светског сукоба. Узроци који су омогућили или допринели да се та изненађења остваре, различити су и сложени. У овом чланку позабавићемо се само утицајем који су недеља и други празници могли имати на постизање оперативних и стратешких изненађења.

Ако се проучи хронолошка таблица Другог светског рата пада у очи занимљива чињеница да је највећи број нових фронтова отворен у недељу.¹⁾ По данима у недељи ти догађаји су распоређени овако:

- понедељак: италијански напад на Грчку 28 X 1940;
- уторак: немачки напад на Данску и Норвешку 9 IV 1940; савезничко искрцавање у Нормандији 6 VI 1944;
- среда: —
- четвртак: совјетски напад на Финску 30 XI 1939;
- петак: немачки напад на Пољску 1 IX 1939;
- субота: —
- недеља: совјетски напад на Пољску 17 IX 1939; немачки напад на Југославију и Грчку 6 IV 1941; британско-француски упад у Сирију и Либан 8 VI 1941; немачки напад на СССР 22 VI 1941; јапански напад на Перл Харбор 7 XII 1941; савезничко искрцавање у Северној Африци 8 XI 1942.

Из прегледа се јасно види да је током читавог Другог светског рата, више ратова започето, више нових фронтова отворено у недељу, него у свим осталим данима седмице. Да ли је по среди само игра случаја или је нападач, због посебних разлога, најрадије започињао своје крупне подухвате у недељу, том устаљеном дану одмора, са посебним распоредом занимања, празничким расположењем и последицама?

¹⁾ Појмом недеља (празник) обухваћене су и ноћ која јој предходи и ноћ која јој следи.

На ово питање, због помањкања архивске грађе, не би се могло дати категоричан одговор за сваки случај посебно, те ћемо се ограничити на анализу само оних случајева за које се могао прикупити минимум потребног материјала.

Немачки напад на Југославију и СССР

Основни узроци муњевитог слома бивше југословенске војске леже у морално-политичкој разједињености њеног састава, слабој припремљености армије за рат, утицају петоколонашких елемената, дефетизму вишег командног састава и изразитој техничкој надмоћности непријатеља. Под таквим околностима почетно изненађење није могло одиграти неку значајнију улогу, премда су га Немци постигли, јер су напали Југославију у току извођења мобилизације. Међутим, напад у недељу допринео је општем хаосу, нарочито у позадинским штабовима и установама, а изазвао је и знатно веће жртве међу становништвом бомбардованих градова које се у часу напада већим делом нашло у крветима.

И недељни напад на СССР имао је сличне неугодне последице, о чему сведочи детаљ о нападу на град и тврђаву Брест Литовск у јутарњим часовима на дан избијања рата.

„Неизбежна гужва у првим минутима појачана је била још и због тога што код многих јединица није било нижих командира, јер су они, као увек у ноћи између суботе и недеље (потцртао Ј.В.), ноћивали у својим становима, а са борцима у касарнама остајали су подофицири. Командири који су живели у зградама старешинског састава у северном делу тврђаве, при првим пуцњима похитали су ка својим јединицама у касарнама централног острва.²⁾ Но, мост који је водио тамо налазио се под непрекидном ватром, јер су хитлеровци још раније убацили тамо своје диверзанте; они су, заузевши положаје у жбуњу над Муховцем, својом ватром препречили пут ка центру тврђаве. Десетине људи погинуло је тог јутра на том месту, а само је неколицини командира пошло за руком да под ватром пређу преко њега и прикључе се својим борцима. А други, који су живели у граду, нису се могли ни приближити вратима тврђаве; густи обруч немачке запречне артиљеријске ватре одрезао је одмах тврђаву од Бреста“.³⁾

Јапански напад на Перл Харбор

У недељу 7 децембра 1941 јапански авиони са носача, који су се неопажено привукли Хавајским Острвима, напали су америчку тихоокеанску флоту на сидришту Перл Харбора и нанели јој тешке губитке у људству и материјалу. Од 8 бојних бродова била су потопљена 4, а преостала 4 оштећена; 3 крстарице и 3 разарача били

²⁾ Тврђава Брест подигнута је на ушћу реке Муховец у реку Буг.

³⁾ С. Смирнов, Крепость на границе, Издательство ДОСААФ, Москва, 1956, стр. 17—18.

су тешко оштећени, а преко 2.800 чланова посаде било је убијено или рањено. Био је то дотад најтежи пораз америчких поморских снага, који је био предмет испитивања неколико истражних комисија.⁴⁾

На јапанску одлуку да се нападне Перл Харбор у недељу 7 децембра, иако је по јапанском мишљењу 10 децембар био повољнији за напад у односу на месечеву осветљење, била је, између осталог, од одлучујућег утицаја чињеница што је америчка пацифичка флота, сходно уобичајеном поступку за време маневара, упловљавала у Перл Харбор у петак, а напуштала га у понедељак.⁵⁾ Од домаћих лука па до позиције са које су авиони полетели у напад, Јапанцима је требало 11 дана вожње.⁶⁾ При тако дуготрајном маршу ситуација се у Перл Харбору могла неколико пута из темеља изменити. Јапанцима није преостало ништа друго него да се ослоне на уобичајене поступке Американаца, јер је то пружало најповољније изгледе на успех. Али, шта би се десило да тих *уобичајених поступака* није било, односно да флота није упловљавала у базу да у њој проводи празничке дане?

⁴⁾ Прва истражна комисија била је формирана 18. XII. 1941. Поводом претседничких избора 1944 појавио се један републикански памфлет под насловом „Истина о Перл Харбору“ што је довело до формирања нових истражних комисија које су завршиле рад септембра 1945. Два месеца касније Конгрес је усвојио резолуцију о оснивању парламентарне комисије, ставивши јој у задатак да испита све догађаје и околности у вези са јапанским нападом на Перл Харбор. Комисију је сачињавало 6 демократа, 4 републиканца, 1 стручни саветник и 3 члана суда. После шестомесечне истраге, завршене 31 маја 1946, комисија је објавила резултате у посебној књизи. На овај заједнички извештај, ставила су своје примедбе, два републиканска сенатора. Међутим, априла 1954 појавила се књига контраадмирала Р. Теобалда, Коначна истина о Перл Харбору, у којој овај главне кривце за перлхарборшку катастрофу види у високим војно-државним функционерима у Вашингтону, док команданте на Хавајима сматра жртвама неправедне осуде.

⁵⁾ Јапански капетан бојног брода Мицуо Фучида, који је водио ваздушни напад на Перл Харбор, каже у свом чланку да није било нарочито смишљено да се америчка флота нападне у недељу, у часу одмора, већ да је дан напада на Перл Харбор био координиран са временом почетка операција у Малаји и месечевим осветљењем (захтевала се месечина у току ноћи до узлетања авиона, а потом тама за време лета до Перл Харбора). При свему томе, судећи по за-кључцима истражне комисије која је саслушала велики број јапанских официра, као и по неким деловима у чланку Фучиде, у коме сви дискусанти јапанског штаба који је изводио напад помињу недељу као један од одлучујућих фактора за успех напада, види се да је недеља стварно имала одлучујући утицај при одлуци за напад, истина не као дан одмора, него као дан који је америчка флота најчешће проводила у бази. Но, то је у крајњој линији било везано за појам недеље као дана одмора. (*Mituo Fuchida, I led the Air Attack on Pearl Harbor, United States Naval Institute Proceedings, септембар 1952*).

Насупрот Фучиди, јапански пуковник Такуширо Хатори, који је радио у Генералштабу на операциском плану почетних ратних дејстава, каже у свом чланку следеће: „Као први дан рата морао се изабрати дан са подесним месечевим осветљењем да би се олакшале ваздушне и десантне операције. А да би се обезбедило и постизање изненађења, морало се напасти у недељу“. (*Takushiro Hattori, Japans Operationsplan für den Beginn des Pazifischen Krieges, Wehr-Wissenschaftliche Rundschau, мај 1957*).

⁶⁾ Испловили су 26 XI у 09.00 (25 XI у 19.00 по вашингтонском времену, односно 25 XI у 13.30 по хавајском времену).

Даља анализа перлхарборшке катастрофе у погледу других негативних последица насталих баш због недеље даје још и ове податке:

1. Американци су успели, после дуготрајног рада, да конструишу апарат за дешифровање јапанских депеша и били су у могућности да сазнају садржај сваке од њих. Једна важна порука била је 6 децембра (вашингтонско време) упућена из Токија јапанском амбасадору у Вашингтону, но пошто је 6 децембра била *субота*, било је тешко прикупити екипу декриптора, па је дешифровање завршено у 21.00. Откривено је да је у питању један дужи јапански меморандум. Копије су одмах разаслане највишим државним и војним функционерима, али се сви нису са њим упознали, јер су се, пошто је била ноћ уочи недеље, већином налазили ван својих кућа.

2. На дан 7 децембра око 07.00 (7 децембра у 01.30 на Хавајима) дешифрована су у Вашингтону 4 телеграма на јапанском. Но, пошто је била *недеља*, преводилац се морао тражити, па су тек после 09.00 та четири кратка, али веома значајна, телеграма била преведена.

3. Упознавши се са садржином телеграма, службеници Министарства рата желели су на сваки начин да обавесте свог начелника, генерала Џорџа Маршала (George C. Marshall). Међутим, била је *недеља* и генерал је по обичају изјахао у шетњу. Стигао је у канцеларију тек између 11.15 и 11.30. Пошто у суботу увече није био у свом стану, није му био познат текст јапанског меморандума, па је и њега тек тада прочитао. Послао је потом заједничко упозорење командама Филипина, Хаваја, Панама и Западне одбране. Порука је шифрована и отпремљена у 12.01 (06.31 на Хавајима), а на месту опредељења примљена, дешифрована и достављена одређеним старешинама, тек два часа после напада.

4. У часу напада, који је започео у 07.55, изванредан део команданата, официра и посаде имао је слободан излаз, и то:

са бојних бродова — 3 команданта, 30—40% официра, 5% посаде;

са крстарица — 1 командант, 35% официра, 2% посаде;

са разарача — 37% команданата, 50% официра, 15% посаде.⁷⁾

Несумњиво је да је тако релативно висок проценат официра на излазу у јутарњим часовима могао бити симптоматичан само за недељу. То се, свакако, морало одразити на бојну готовост флоте која је на јапанске авионе отворила ватру тек 4—7 минута после почетка напада.

Савезничко искрцавање у Северној Африци

У раним јутарњим часовима 8 новембра 1942, савезничке снаге су се искрцале на афричку обалу у Мароку, Алжиру и Тунису, наилазиви негде на симболичан, а негде на озбиљнији отпор. Премда

⁷⁾ Investigation of the Pearl Harbor Attack, United States Government Printing Office, Washington, 1946, str. 66—67.

недеља, као фактор изненађења, није могла код искрцавања у Северној Африци да одигра неку значајнију улогу из разлога које ћемо одмах изнети, могу се наћи докази да се њен утицај на смањење бојне готовости француских трупа ипак испољио.

Савезнички десанти у Африци, по времену и месту где су изведени, претстављали су потпуно изненађење и за Немце и за Французе. О конвоју који се преко Атлантика приближавао западној обали Африке, ни једни ни други нису имали појма, док се за конвоје који су пловили према Алжиру и Тунису сазнало тек после њиховог проласка кроз Гибралтар. Французи у Северној Африци били су, међутим, чврсто убеђени да Американци нису још спремни за крупније подухвате на средоземном ратишту, и да је у питању само тактички десант који ће бити искрцан у Триполитанији, у позадини Ромелових снага. Но, непосредно пред искрцавање, ступила је у дејство савезничка „пета колона“, образована од Француза у претходним дипломатско-војним припремама. Њено активирање било је само у Тунису успешно, док је у Мароку и донекле у Алжиру не само подбацило, него је имало и штетне последице: упозорило је вишиској влади одане команданте на претстојећу опасност. Али, пре него што је до откривања завере дошло, ево како је изгледала ситуација у Алжиру, где је вођа завереника био генерал Маст, командант дивизије стационаране у Алжиру:

„Тек у 22.00 часова генерал Маст је примио наређење генерала Жијена⁸⁾ да своју дивизију стави у стање приправности „Б“ општег плана одбране против било ког нападача; овом врстом приправности било је предвиђено да трупе не мењају своју дислокацију ни погонско гориво у возилима.“⁹⁾ То је било управо оно што је Маст желео и у тренутку када се спремао да оде за Сиди Феруш, пожурio се да то наређење прописно спроведе. Учинио је то тим радије што је 1 батаљон зуава, који је тог преподнева имао батаљонску свечаност, био од стране свог команданта пуштен увече на излас. Ни отсуства нису била прекинута, *официри су у великом броју отишли на викенд.*

Такве су биле околности у којима је пролазило ово вече у суботу 7-ог у Алжиру, у атмосфери војничког празника; сви су имали излас до поноћи и разишли се по кафанама и биоскопима.¹⁰⁾

Никаква мера, осим обавезе да се ради као што је уобичајено, није била предвиђена за сутрашњу недељу, недељу сличну осталим...

Па ипак, особиту недељу“¹¹⁾

⁸⁾ Реч је о инструкцији коју је генерал Жијен (Juin), командант француских копнених снага у Северној Африци, упутио подређеним командантима 7 новембра на основу примљених извештаја о проласку савезничког конвоја кроз Гибралтар.

⁹⁾ Због штедне бензина, за погон возила употребљавао се алкохол. За борбену употребу алкохол у возилима требало је заменити бензином. То, међутим, није било учињено, па моторизоване јединице нису, уствари, биле спремне за борбу.

¹⁰⁾ Подвлачење извршио аутор чланка.

¹¹⁾ *Albert Kammerer, Du débarquement africain au meurtre de Darlan, Flammarion, Paris, 1949, str. 195.*

Сасвим је разумљиво да и други празници, државни, војни, а у неким армијама и верски, када оружане снаге немају уобичајен степен борбене готовости, пружају сличне могућности као и недеља. Но, код ових празника постоје извесне специфичности. Пре свега, они нису толико чести као недеља, а могу се користити за постизање изненађења готово искључиво у почетним ратним дејствима. У току рата, будући да је њихово празновање везано за значајније догађаје националне историје, слављеник ће их радије прославити појачањем ратних напора него одмором. У Другом светском рату било је доста случајева да су војна дејства, од најмањих акција до крупних подухвата, планирана тако да су њихово извођење или почетак извођења били везани за историски датум из ближе или даље прошлости. Одлучујући се за њих, нападач није толико рачунао да ће постићи изненађење, колико одређен морално-политички ефекат, позитиван код сопствених, а негативан код непријатељских трупа. Таква дејства имала су у извесном смислу јубиларан карактер, а могу се најбоље уочити на примерима из НОР-а. Да их је било и код других армија доказаћемо, у недостатку детаљније литературе и недоступности архиве, помињањем два случаја, од којих је у првом, уствари, реч само о жељи да се напад изврши као јубиларан.

Ваздушни напад на италијанску флоту у луци Таранто, који је изведен 11. XI 1940, био је првобитно планиран за 21. X, *годишњицу Трафалгарске битке*,¹²⁾ али је одложен због пожара у хангару носача авиона *Иластриос* (Illustrious). Код Трафалгара је године 1805 британски адмирал Нелсон нанео одлучан ударац француско-шпанској флоти и том победом обезбедио Великој Британији доминацију над Средоземним Морем и Атлантиком за читаво столеће. Једна таква победа у нападу на Таранто могла је имати сличне последице за Средоземно Море, макар и за краће време, а дала би се политички искористити и у ратној пропаганди, а да не говоримо о снажном моралном надахнућу којим би њени извршиоци били задојени сећајући се те битке и последњег Нелсоновог сигнала пред борбу: „Енглеска очекује да ће сваки човек извршити своју дужност“.¹³⁾

Немачки напад на СССР и тешка губљења у људству и територији, који су претрпљени у првим годинама рата, почели су 22. јуна 1941. Три године после тога, 22. јуна 1944, започели су Руси своју најснажнију офанзиву која је, по коначном исходу, била достојан реванш за поразе у 1941; око тридесет немачких дивизија било је уништено, а фронт се померио око 400 км према западу.¹⁴⁾ Нажалост, због помањкања података нисмо у могућности да цитирамо писање совјетске штампе из тог времена.

¹²⁾ W. S. Churchill, The Second World War, Volume II, Cassel and Co, Ltd, London, 1951, str. 482.

¹³⁾ »England expects that every man will do his duty«.

¹⁴⁾ K. Assmann, Deutsche Schicksalsjahre, Eberhard Brockhaus, Wiesbaden, 1951, str. 449.

Јубиларни напади који су извођени у нашем Народноослободилачком рату били су огромном већином везани за два најзначајнија датума напредног радничког покрета: Први мај и Велику октобарску социјалистичку револуцију. Поред чисто политичко-пропагандних акција (растурање летака, исписивање парола, истицање застава, паљење ватри итд.) извођен је и низ војних акција, од диверзија до напада на снажно утврђене и брањене непријатељске гарнизоне. Чак су се јединице, у част тих празника, такмичиле у уништавању непријатељске живе силе и материјала.

1. Главна команда краљевских карабинијера у Риму, својим актом од 9 маја 1942, доставила је следеће обавештење подређеним јединицама:

„1) На дан 1 маја о.г. један карабинијер и један фашиста, скидајући неколико бивших југословенских застава са комунистичком црвеном звездом, извешаних на дрвећу у засецима Шкрбина и Вочји Камен (Горица), рањени су од експлозије једне мине, али не тешко.

Ова мина — пуњена обичним барутом — била је везана електричном жицом за копле заставе и експлодирала је у тренутку када је застава скидана ...“¹⁵⁾

Главни стожер домобранства у свом „Дневном извешћу број 122“ од 2 маја 1943 пише:

„... Подр. Загреба: Ноћу 1/2. V припуцано је на стражу на Грмошници (код Загреба).

Подр. Лекеника: Ноћу 30.IV/1.V између жељ. постаје Туропоље и Лекеник (на прузи Загреб — Сисак) наишао је немачки влак на мину. Строј и 2 вагона су изклизнули, 2 немачка војника су рањена.

Подр. Иванић Града: Ноћу 30.IV/1.V у с. Оборово (11 км. јз. од Иванић Града) партизани су запалили објинске књиге и списе.

Подр. Гор. Котара: 30 IV код жељ. постаје Купјак (6 км ист. од Делница) налетело је влак на мину. Строј и 7 вагона избачени су из трачница. Има мртвих и рањених, али број још није установљен.

Подр. Лице: Ноћу 30.IV/1.V јаке парт. снаге (наводно 4.000 људи са 30 бацача) нападе су и заузеле наш постав код Врата (2 км з. од Башких Оштраја) ...“¹⁶⁾

Главни штаб НОВ и ПО за Црну Гору и Боку у својој заповести од 1 маја 1943 за напад на непријатељско упориште Јаворак каже:

„... Ово наређење добијате на дан међународног празника рада, на дан када сва Народно-ослободилачка војска и партизански одреди Југославије врше општу офанзиву на непријатеља ...“¹⁷⁾

Напад на Јаворак, који је започео 1 маја у 22 часа, завршио се изванредним успехом: 1450 војника било је убијено или заробљено, заплењено је 7 тенкова, 17 камиона, 4 топа 75 мм, 11 минобацача, 20

¹⁵⁾ Зборник докумената и података о Народноослободилачком рату југословенских народа, Том VI, књига 2, стр. 425.

¹⁶⁾ Зборник, том V, књига 15, стр. 332—333.

¹⁷⁾ Зборник, том III, књига 5, стр. 31—32.

митраљеза, 500 пушака, 5 радиостаница и велика количина муниције и ратне опреме. У извештају о извршеној акцији, између осталог, стоји и ово:

„Побједа на Јаворку, с обзиром на мјесто и вријеме где је битка вођена, имала је великог војно-политичког значаја с обзиром на развој ситуације у Црној Гори“.¹⁸⁾

Оперативни штаб НОП и ДВ за Босанску Крајину у својој заповести од 31 октобра 1942 за напад на Бихаћ каже:

„... Тај ваш јуначки подвиг био би највеличанственији и најдостојнији поздрав нашем јуначком Врховном штабу, био би најдичније пружање братске руке херојима Стаљинграда и свим борцима јуначке Црвене армије на велики дан 25-годишњице Октобарске револуције...“¹⁹⁾

Бихаћ је био ослобођен 4 новембра, а у саопштењу од 7 новембра поменути штаб каже:

„... Стога Оперативни штаб Народно-ослободилачке партизанске и добровољачке војске за Босанску Крајину

П О З И В А

Све борце наше Крајине да устрају у овој великој започетој офанзиви која је везана уз велики дан прославе 25-годишњице Велике октобарске пролетерске револуције, да на дан 7 новембра, којег смо највеличанственије прославили ослобођењем Бихаћа, започнемо још већу, још снажнију офанзиву против фашистичких зликоваца...“²⁰⁾

Типичан јубиларни напад извршила је Друга пролетерска бригада у ноћи 6/7 новембра 1943 на бугарске јединице у с. Љубишу. После излагања ситуације и задатака појединих нападаћих колона, у заповести између осталог стоји:

„Напомињемо да све јединице које учествују у нападу буду енергичне и заложу све снаге да се акција изведе са успехом, утолико пре што је сутра дан Велики Октобра те да на тај начин овај наш велики празник буде прослављен у знаку борбе против омрзнутог окупатора.

Још нешто нас нагони да будемо енергичнији и брзи у извршењу ове акције, јер ће ово бити прва наша победа после две године у Србији и нека овај нама нови непријатељ осети у пуној мери нашу ударну моћ и храброст.

Борбени знаци за 6—7 новембар: *октобар — победа*“.²¹⁾

Знајући ко претставља руководећу снагу Народноослободилачког рата, непријатељу није било тешко да брзо уочи повезаност извесних војних дејстава са одређеним датумима из историје рад-

¹⁸⁾ Зборник, том III, књига 5, стр. 39.

¹⁹⁾ Зборник, том IV, књига 7, стр. 342.

²⁰⁾ Зборник, том IV, књига 8, стр. 49.

²¹⁾ Зборник, том I, књига 5, стр. 362.

ничког покрета. Ево једног од многобројних упозорења које је непријатељ издавао уочи Првог маја.

Немачки заповедник тзв. Полиције поретка Алпске области у својој заповести од 29 априла 1943 каже, између осталог, следеће:

„2) Због овога наређујем да се од 30. 4. 43 у 16.00 часова до 3. 5. 43 у 8.00 часова:

а) све расположиве снаге имају држати у појачаној борбеној приправности,

б) сопствени саобраћај возила ограничити на неопходно нужну меру,

в) извршити дотур снабдевања, поглавито за удаљена упоришта, правремено пре почетка борбене приправности,

г) људству не дозволити кретање појединачно по путевима, нарочито изван насељених места“.²²⁾

Но, упркос поштрења борбене приправности, упркос томе што се на изненађење некад није могло рачунати, акције су се изводиле, јер је њихов морално-политички значај оправдавао веће жртве, уливао већи борбени елан властитим трупама, а непријатеља држао у страху.

У јубиларне нападе могли би се убројати и напади везани не за сопствене, него за непријатељске политичке празнике, јер су и такви напади били срачунати првенствено на постизање одређеног морално-политичког ефекта. Тако су, на пример, Савезници жестоко бомбардовали Немачку на дане фашистичких празника. Приморска чета је 30 октобра 1942, на годишњицу фашистичког похода на Рим, отворила ватру на италијанску музику и трупе које су учествовале тог дана у свечаној паради у Шибенику и изазвала толики метеж и панику да је прослава добила трагикомичан карактер.

*

Проблем борбене готовости армије, посматран кроз призму напада изведених у празничке дане, проистиче из тешкоће да се успешно реше два противречна захтева: први — да се војне јединице у затегнутим политичким ситуацијама држе непрекидно у стању приправности, и, други — да се обезбеди људству неопходан одмор и разонода, а да то не иде на уштрб борбене готовости. Није потребно нарочито доказивати да је непрекидну приправност немогуће ефикасно одржавати дуже времена, а поготову не њен најоштрији облик. Приправност замара људе психички и физички и, ако се неразумно

²²⁾ Зборник, том VI, књига 5, стр. 717.

користи, даје управо обрнут ефекат од оног који се желео постићи. Одмор и разонода (излаз) не могу се укинути, али се њихово регулисање, у интересу борбене готовости, не сме у затегнутој политичкој ситуацији узети за један устаљени распоред, за одређене дане, јер то непријатељу пружа могућност да изненађења плански постиже. Што се тиче напада у јубиларне дане, где фактор изненађења има другостепену улогу, пре одлуке за напад треба особито пажљиво одмеравати узајамне могућности, јер сваки неуспех таквог напада даје непријатељу прилику да се користи политичким предностима које је нападач очекивао.²⁵⁾ Те нападе треба неговати и најшире их, али разумно, примењивати у најразличитијим војним дејствима. У извесним случајевима биће целисходније психички и физички измученог непријатеља, који је напад очекивао одређеног јубиларног дана, напасти касније, кад је строга приправност укинута, или раније — пре њеног увођења. Само на тај начин може се и код ових напада рачунати на постизања изненађења, а морално-политички значај напада остао би сачуван. То је, уосталом, и била понекад пракса у Народноослободилачком рату.

²⁵⁾ На основу постигнутих успеха у првој години рата са СССР фашистичка и квислиншка штампа, поводом годишњице Октобарске револуције, писала је о црном октобру који се те, 1941 године последњи пут слави.